

№ 3-хаттама

Қостанай облысы әкімдігі денсаулық сақтау басқармасының «Қостанай облыстық арнайы медициналық құралдармен қамтамасыз ету базасы» КММ қызметкерлерінің жиналыстары

Күн тәрібі

1. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл тақырыбы бойынша оқыту семинары. Пара және паракорлық, жемқорлық түрлері және олармен байланысты қылмыстар. Сыбайлас жемқорлық іс-шаралары мен көтермелеу фактілері анықталған жағдайда бұлтартпау шаралары, іс-қимылдар.

Өткізілетін күні: 17 маусым 2024 жыл

Уақыты: 09 сағат 00 минут

Жиналыс төрағасы:

Комплаенс-офицер Рыкова-Алимбаева Александра Николаевна

Хатшы: екінші топтың материалдары бойынша аға бухгалтер Т. В.Матковская

Қатысқандар: тізімге сәйкес

Офицердің сәйкестігін тыңдады:

Бүгінгі семинарда мен сіздерді келесі сұрақтармен таныстырамын:

1. Пара және паракорлық ұғымы.
2. Парамен байланысты қылмыс түрлері.
3. Пара түрлері және қылмыстық жауапкершілік.
4. Бопсалау немесе пара беру кезіндегі әрекеттер.
5. Пара беру немесе бопсалау фактісі бойынша қабылданған шаралар.
6. Ауызша хабарлама немесе қылмыс туралы жазбаша өтініш беру қағидалары
7. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы хабарлаған немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресте өзге де жолмен жәрдемдесетін адамдарды көтермелеу қағидалары.

Мақсаты:

- пара және паракорлық ұғымдарын қарастыру;
- парамен байланысты қылмыс түрлерін қарастыру;
- параны ұсыну немесе бопсалау фактісі бойынша қабылданып жатқан шаралармен танысу;
- қылмыс туралы ауызша өтініш немесе жазбаша өтініш беру ережелерімен танысу;
- ынталандыру түрлерін қарастырыңыз.

1. Пара және паракорлық ұғымы.

Пара — бұл адам өзінің қызметтік жағдайына байланысты жасай алатын немесе жасауға тиіс болатын кез келген мүліктік игіліктер немесе қызметтер үшін

кабылдаған, материалдық құндылықтар (заттар немесе ақша) немесе лауазымды адамның пара берушінің мүддесі үшін әрекеті (немесе керісінше әрекетсіздігі).

Парақорлық—сыбайлас жемқорлық қылмыстың ең қауіпті түрі. Оның қауіптілігі көбінесе басқа да өзіншіл қылмыстар жасаумен байланысты.

Парақорлық—сыбайлас жемқорлықтың бір түрі. ҚР жаңа Қылмыстық Кодексі бойынша парақорлық үшін жауапкершілік қылмыстық заңның арнайы нормаларында көзделген.

2. Параға байланысты қылмыс түрлері.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде пара алумен байланысты қылмыстардың үш түрі қарастырылған:

- пара алу (Қылмыстық кодекстің 366-бабы),
- пара беру (Қылмыстық кодекстің 367-бабы)
- парақорлыққа делдалдық (ҚР ҚК 368-бабы).

Пара туралы айтатын болсақ, бұл пара алатын (пара алушы) және оны беретін (пара беруші) бар дегенді білдіреді. Пара беруге делдалдық жасаушының да болуы мүмкін.

Пара алу – бұл ең қауіпті лауазымдық қылмыстардың бірі, әсіресе егер оны адамдар топпен жасаса немесе бопсалаумен бірге жүрсе, бұл лауазымды адамның жеке өзі немесе делдал арқылы заңды немесе заңсыз әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін материалдық құндылықтарды, мүліктік пайда табу мен артықшылықтарды алуыдан тұрады.

Мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген лауазымды адам және оған теңестірілген адам пара алушы деп танылуы мүмкін.

Пара алу Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде пара беруден гөрі қоғамға қауіпті әрекет ретінде қарастырылады.

Параны алу тәсілін, сипатын және іс-әрекеттің қоғамдық қауіптілігін ескермей алу үшін жауапкершілік ҚР ҚК 366-бабында көзделген.

Егер қылмысты мемлекеттік лауазымды атқаратын адам жасаса, сол сияқты заңсыз әрекеттері үшін пара алса – оның мүлкі тәркіленіп, белгілі бір лауазымдарды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан жеті жылға дейінгі мерзімге айыра отырып, үш жылдан жеті жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады.

Егер қылмысты адамдар тобы бопсалаумен алдын ала сөз байласу арқылы немесе ірі мөлшерде жасаса, бірнеше рет – мүлкі тәркіленіп, жеті жылдан он екі жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады.

Пара беру – лауазымды тұлғаны заңды немесе заңсыз әрекеттерге (әрекетсіздікке) итермелеуге немесе пара берушінің пайдасына қандай да бір артықшылықтар беруге немесе алуға, оның ішінде жалпы қамқорлық немесе қызметте келісім жасау мақсатында жасалған қылмыс.

Пара берудегі делдалдық – пара алушы мен пара берушінің арасында пара алу

және беру туралы келісімге келуге немесе жүзеге асыруға көмектесу.

3. Пара түрлері және қылмыстық жауапкершілік.

Парақорлықпен күресте қылмыстық-құқықтық нормаларды жетілдіру және оларды қолдану тиімділігін арттыру маңызды рөл атқарады. Қазақстан Республикасында пара алғаны үшін қылмыстық жауаптылық мәселелерін теориялық зерттеу нәтижелері бойынша, пара беру мерзімі және пара алу үшін жасалған әрекеттердің сипатына қарай, пара алу мынадай түрлерге бөлінетіні анықталды: пара – сыйақы; пара - пара беру; лауазымды қамтамасыз ету үшін пара алу; пара бопсалау.

Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Заңының 6-бабына сәйкес барлық мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар өз құзыреті шегінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүргізуге міндетті. Мемлекеттік органдардың басшылары өз өкілеттіктері шегінде «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Заң талаптарының сақталуын қамтамасыз етуге міндетті.

ПАРА БОЛЫП САНААДЫ:

Заттар – ақша, оның ішінде валюта, банк чектері мен бағалы қағаздар, бағалы металдар мен тастардан жасалған бұйымдар, автомобильдер, азық-түлік, бейне технологиялар, тұрмыстық техника және басқа да тауарлар, пәтерлер, саяжайлар, қала сыртындағы, гараждар, жер учаскелері және басқа да жылжымайтын мүліктер.

Қызметтер мен жеңілдіктер – емдеу, жөндеу және құрылыс жұмыстары, санаторий және туристік жолдамалар, шетелге сапарлар, ойын-сауық және басқа шығындарды ақысыз немесе арзан бағамен төлеу.

Пара алудың жасырын түрі – несиеге (ссуда) немесе жоқ қарызды өтеу желеуімен банктен несие алу, төмендетілген бағамен сатып алынған тауар үшін төлем жасау, жоғарылатылған бағамен тауар сатып алу, жалған еңбек шартын жасасу. пара алушының, оның туыстарының, достарының жалақысы, жеңілдетілген несие алу, дәрістер (лекциялар), мақалалар, кітаптар үшін төлемақыны жоғарылату, казинодағы «кездейсоқ» ұтыстар, жалдау ақысының төмендеуі, несие бойынша пайыздық мөлшерлеменің өсуі және т.б.

Пара-пара беріп сатып алу.

«Пара», коммерциялық немесе өзге ұйымда басқару функцияларын орындайтын адамға ақшаны, бағалы қағаздарды немесе өзге де мүлікті заңсыз беру, сол сияқты оған пара беруді жүзеге асыратын адамның мүддесінде өзінің қызметтік жағдайын пайдаланғаны үшін мүліктік сипаттағы қызметтерді заңсыз көрсету – Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде коммерциялық **пара беру** деп аталады (231-бап).

Пара лауазымды адамға жеке өзі немесе делдал арқылы берілсе - жеті жүзден екі мың айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерінде не сотталғанның бес айдан жеті айға дейінгі мерзімге жалақысы немесе өзге де кірісі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, не екі жылға дейінгі мерзімге түзеу жұмыстарына, не үш жылға дейінгі мерзімге бас бостандығын шектеуге, не сол мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады.

Егер пара лауазымды адамға көрінеу заңсыз іс- әрекеттер жасағаны үшін берілсе-

жеті айдан бір жылға дейінгі кезең ішінде сотталған адамның еңбекақысы немесе өзге де табысы мөлшерінде мыңнан үш мыңға дейінгі айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде не бес жылға дейінгі мерзімге бас бостандығын шектеу не сол мерзімге бас бостандығынан айыру мөлшерінде айыппұл салынады.

Мемлекеттік лауазымды атқаратын жауапты адамға пара беру - мүлкі тәркіленіп, белгілі бір лауазымдарды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан жеті жылға дейінгі мерзімге айыра отырып, бес жылдан он жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады.

Делдал арқылы пара немесе пара беріп сатып алу

Пара көбінесе делдалдар арқылы беріледі және алынады. Ол-Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде қылмысқа сыбайлас деп танылған делдал – бағынысты қызметкерлер, жеке кәсіпкерлер, делдалдық фирмалардың қызметкерлері арқылы беріледі және алынады.

Коммерциялық пара беру делдалдар – бағынышты қызметкерлер, бизнес бойынша әріптестер, арнайы жалданған адамдар арқылы жүзеге асырылуы мүмкін, олар да Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде қылмыстың көмекшісі ретінде каралады.

Пара берген немесе коммерциялық пара берген азамат жауапкершіліктен

босатылуы мүмкін, егер:

- бопсалау фактісі анықталса;
- азамат құқық қорғау органдарына жасаған істері туралы өз еркімен хабарласа.

Параны бопсалау немесе коммерциялық пара беру туралы көрінеу жалған денонсация Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде қылмыс ретінде каралады және алты жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады (351-бап).

Пара алу туралы әдейі жалған жала жабу немесе коммерциялық пара алу Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде қылмыс деп танылады және алты жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады (351-бап).

Пара беру тікелей («егер мәселе біздің пайдамызға шешілсе, сіз аласыз») немесе жанама түрде ұсынылуы мүмкін.

Пара ұсынуының жанама белгілері

Пара ұсыну:

1. Пара беуі мүмкін болатыны туралы әңгіме астарлы сипатта болады, пара берушінің сөзі бір ғана күрделі сөйлемнен тұрады, онда даулы мәселе оң шешілген жағдайда оған ақша беретіні немесе қандай да бір қызмет көрсететіні туралы ешқандай «қауіптендіру» сияқты ашық мәлімдемелерге жол берілмейді.

2. Әңгімелесу барысында пара беруші куәгерлер немесе аудио, бейне техника, болған жағдайда, ол мәселені басқа жағдайда (басқа уақытта, басқа жерде) жест-ишара немесе мимика арқылы шешу мүмкіндіктерін талқылауға дайын екенін анық көрсетеді.

3. Параның мөлшері мен сипаты жарияланбайды; дегенмен, сәйкес сандарды қағазға жазып, калькуляторда немесе компьютерде теріп, пара алушыға көрсетуі мүмкін.
4. Пара беруші әңгімелесуді күтпеген жерден үзіп, орынды сылтаумен конвертті, портфельді, пакетті, материал салынған сөмкесін қалдырып, ғимараттан кетуге сылтау айтуы мүмкін.
5. Пара беруші байланыстың жалғасуын мәселені шешуге тікелей қатысы жоқ басқа тұлғаға бағыттай алады.

4. Бопсалау немесе пара беру кезіндегі әрекеттер:

– мұндай жадайда пара беруші (пара бопсалаушы) оны дайындық ретінде немесе пара алудан (беруден) үзілді-кесілді бас тарту ретінде түсіндіруі мүмкін, сондықтан адам өзін ашуланбай, асығыс мәлімдеме жасамай, өте сақтықпен, сыпайы ұстағаныжөн.

– сізге ұсынылған (сомалардың мөлшері, тауарлардың атауы және қызметтердің сипаты, пара беру мерзімі мен тәсілдері, коммерциялық пара беру нысаны, мәселелерді шешудің реттілігі) шарттарын мұқият тыңдап, есте сақтаңыз.

– пара беру уақыты мен орны туралы мәселені келесі әңгімеге ауыстыруға тырысыңыз және келесі кездесуге жақсы таныс орын ұсыныңыз;

– әңгімеге бастамашылық жасамаңыз, көбірек «қабылдау үшін жұмыс жасаңыз», әлеуетті пара алушыға (пара берушіге) «сөйлеуге» сізге мүмкіндігінше көп ақпарат беріуіне мүмкіндік беріңіз;

– егер сізде диктофон болса, пара немесе оны бопсалау туралы ұсынысты (жасырын) жазуға тырысыңыз.

5. Пара беру немесе бопсалау фактісі бойынша қабылданған шаралар.

1. Бұл факт туралы Ұлттық қауіпсіздік органдарына, прокуратураға немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметке хабарлау.

2. Дайындалып жатқан қылмыс туралы Сіздің жұмыс орныңыздағы құқық қорғау органдарының біріне немесе олардың жоғары тұрған органдарына ауызша немесе жазбаша хабарлама жіберу. Жергілікті билік органдарының (әкім аппаратының) өкілдері тарапынан пара беру немесе бопсалау жағдайларында, құқық қорғау органдары мен өзге де мемлекеттік мекемелердің қызметкерлері, сіз олардың қызметкерлері жасаған қылмыстардың жолын кесу мәселелерімен айналысатын осы органдардың жеке қауіпсіздік бөлімшелеріне тікелей хабарласа аласыз.

3. Құқық қорғау органының басшысымен кездесуге барып, онда сіз пара беру немесе бопсалау туралы хабарлама жібердіңіз.

4. Сіз онда пара беру немесе бопсалау фактісі туралы мәлімдеме жазыңыз, онда лауазымды тұлғалардың қайсысы (тегі, аты, әкесінің аты, лауазымы, мекемесі) сізге пара ұсынады немесе бопсалайды; ұсынылған немесе бопсаланатын параның мөлшері мен сипаты қандай; қандай нақты әрекеттер (немесе әрекетсіздік) үшін сізге пара беріледі немесе бопсалайды; пара қай уақытта, қай жерде және қалай тікелей берілуі

керек нақты көрсетіңіз. Бұдан әрі құқық қорғау органының нұсқауларына сәйкес әрекет етуге әрі құқық қорғау органының нұсқауларына сәйкес белгіленген тәртіппен әрекет етуге жіберіңіз.

6. Ауызша хабарлама немесе қылмыс туралы жазбаша өтініш беру қағидалары

Қылмыстар туралы ауызша хабарламалар мен жазбаша өтініштер құқық қорғау органдарында қылмыстың жасалған орны мен уақытына қарамастан тәулік бойы қабылданады.

Кезекші бөлімде сіздің хабарламаыңызды ауызша немесе жазбаша түрде тыңдауға және қабылдауға міндетті. Бұл жағдайда сіз хабарламаны қабылдаған қызметкердің тегі, лауазымы және жұмыс телефоны туралы сұрауыңыз керек.

Сіз өз өтінішіңіздің көшірмесін құқық қорғау органында тіркелгені туралы белгімен немесе талон-хабарламамен алуға құқығыңыз бар, хабарламаны қабылдаған қызметкер туралы мәліметтер және оның қолы, құқық қорғау органының тіркеу нөмірі, аты, мекенжайы және телефоны, хабарламаны қабылдаған күні көрсетіледі.

Құқық қорғау органында сізден алынған хабарлама (өтініш) дереу тіркелуі тиіс және Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес процестік әрекеттерді жүзеге асыру үшін жоғары тұрған басшыға баяндалады.

Сіздің өтінішіңізді орындау кімге жүктелгенін, құқық қорғау органынан білуге, қабылданатын шаралардың сипаты туралы және сіздің құқықтарыңыз бен заңды мүдделеріңізге әсер ететін мәселелер бойынша неғұрлым толық ақпарат алу үшін тиісті бөлімше басшысының қабылдауын талап етуге құқығыңыз бар.

Сізден пара беру туралы хабарламаны (өтінішті) қабылдаудан бас тартқан жағдайда, сіз осы заңсыз әрекеттерге жоғары тұрған сатыларда шағымдануға, сондай-ақ құқық қорғау органдары мен күшті құрылымдардың қызметіне прокурорлық қадағалауды жүзеге асыратын жоғары тұрған органға құқық қорғау органдары қызметкерлерінің заңсыз әрекеттеріне шағым беруге құқығыңыз бар.

7. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы хабарлаған немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресте өзге де жолмен жәрдемдесетін адамдарды көтермелеу қағидалары

Қазақстан Республикасының Үкіметі сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы хабарлаған немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресте өзге де жолмен жәрдемдесетін адамдарды көтермелеу қағидаларын бекітті (Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 30 желтоқсандағы № 1131 Қаулысы).

Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы хабарлаған немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресте өзге де жолмен жәрдемдесетін адамдар үшін біржолғы ақшалай сыйақы нысанында жүзеге асырылатын көтермелеулер белгіленеді.

Ақшалай сыйақы түріндегі көтермелеу төмендегіндей мөлшерде белгіленеді:

- 1) Әкімшілік істер бойынша, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы -30 айлық есептік көрсеткіш;

2) қылмыстық істер бойынша, онша ауыр емес сыбайлас жемқорлық қылмыстар туралы - 40 АЕК;

3) қылмыстық істер бойынша, орташа ауырлықтағы сыбайлас жемқорлық қылмыстар туралы – 50 АЕК;

4) қылмыстық істер бойынша, ауыр сыбайлас жемқорлық қылмыстар туралы -70 АЕК;

5) қылмыстық істер бойынша, аса ауыр сыбайлас жемқорлық қылмыстар туралы– 100 АЕК;

Қағидалардың 9-тармағында көзделген жағдайларда грамотамен марапаттау немесе алғыс жариялау түріндегі көтермелеулер белгіленуі мүмкін.

Көтермелеулерді қаржыландыру республикалық бюджет қаражаты есебінен жүргізіледі.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресте жәрдемдесу мыналарды қамтиды:

1) сыбайлас жемқорлық, құқық бұзушылық немесе қылмыс жасау фактісі туралы хабарлау;

2) сыбайлас жемқорлықпен қылмыс жасаған, іздеуде жүрген адамның орналасқан жері туралы ақпарат беру;

3) кейіннен сыбайлас жемқорлық, құқық бұзушылықты немесе қылмысты анықтау, жолын кесу, ашу және тергеп-тексеру үшін маңызы бар өзге де жәрдемдесуді қамтиды.

Егер адамның берген ақпараты кінәлі адамға қатысты шындыққа сәйкес келсе, көтермелеу жүзеге асырылады:

1) әкімшілік жаза қолдану туралы сот қаулысы заңды күшіне енген жағдайда;

2) айыптау үкімі заңды күшіне енген жағдайда;

3) ақталмайтын негіздер бойынша қылмыстық істі тоқтату туралы қаулы шығарылды.

Көтермелеуге арналған материалдар уәкілетті органдармен әзірленіп, сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметке жіберіледі, көтермелеу құқығы туындаған күннен бастап он бес жұмыс күні ішінде мыналарды қамтиды:

1) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылды жүзеге асыратын органның қолдау хаты;

2) ақпаратты есепке алу кітабында, сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімінде тіркелген өтініштің, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі бойынша адамның өтініші туралы ақпараттың немесе адамның сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықты анықтауға, жолын кесуге, ашуға және тергеп-тексеруге жәрдем көрсеткенін растайтын өзге де құжаттардың көшірмесі;

3) әкімшілік құқық бұзушылық жасау туралы хаттаманың немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қозғау туралы қаулының көшірмесі;

4) заңды күшіне енген әкімшілік жаза қолдану туралы сот қаулысының көшірмесі;

- 5) сотқа дейінгі оңайлатылған іс жүргізу хаттамасының көшірмесі, заңды күшіне енген айыптау үкімі, немесе ақталмайтын негіздер бойынша қылмыстық істі тоқтату туралы қаулы;
- 6) жеке басын куәландыратын құжаттың көшірмесі және біржолғы ақшалай сыйақы төлеу үшін тұлғаның жеке немесе өзге шотының банктік деректемелері.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің басшысы материалдарды алғаннан кейін бес жұмыс күні ішінде тұлғаға біржолғы ақшалай сыйақы төлеуге негіз болатын көтермелеу бұйрығын шығарады.

Біржолғы ақшалай сыйақыны төлеу көтермелеу туралы бұйрық шығарылған күннен бастап он бес жұмыс күні ішінде тұлғаның жеке немесе өзге шотына аудару арқылы жүзеге асырылады.

Жалған ақпарат берген тұлға, Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес, белгіленген тәртіппен жауапты болады.

Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы хабарлаған немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресте өзге де жолмен жәрдемдесетін адамдарды көтермелеу бойынша сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүргізетін билік органының әрекетіне немесе әрекетсіздігіне сот тәртібімен шағымдануға болады.

Жиналыс төрағасы

Хатшы

Handwritten signature in blue ink.

А.Н.Рыкова-Алимбаева

Т.В.Матковская